

Reductie energiegebruik in de praktijk

Inspiratie voor succesvolle energiebesparacties in woningen - RRE(W)

*Samen voor een mooi en
duurzaam Utrecht*

natuur en milieu **utrecht**
federatie

Reductie energiegebruik in de praktijk

In de provincie Utrecht zijn de afgelopen jaren door gemeenten en bewonersinitiatieven vele activiteiten ondernomen om woningen te verduurzamen. In dit paper bundelen we de ervaringen van ruim twintig Utrechtse gemeenten en bewonersinitiatieven en zetten we de belangrijkste lessen op een rij. Daarmee biedt dit document een schat aan tips en aanbevelingen om de woningen in uw gemeente te verduurzamen. Deze paper is samengesteld door de Natuur & Milieufederatie Utrecht in opdracht van de provincie Utrecht.

Inleiding

Regeling Reductie Energiegebruik Woningen

De meeste gemeenten in de provincie Utrecht hebben de Regeling Reductie Energiegebruik (RRE) toegekend gekregen. Een groot deel daarvan profiteert ook van de opvolger, de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW). De inzet van deze regelingen is om kleine energiebesparende maatregelen in woningen te bevorderen. Dit is goed voor het klimaat én voor de energierekening van de bewoners. Als we op termijn willen stoppen met het gebruik van aardgas, is het energiezuinig maken van huizen bovendien een belangrijke eerste stap.

Ondersteuning NMU

De Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) ondersteunt gemeenten om energiebesparing in woningen zo goed mogelijk vorm te geven. Dat doen we door het uitwisselen van kennis en ervaringen op bijeenkomsten en middels papers als deze.

We ontwikkelden een menukaart met 24 mogelijke besparingsactiviteiten. We koppelen gemeenten die elkaar verder kunnen helpen, en we promoten best practices. We kunnen ook individueel meedenken met gemeenten en bewonersinitiatieven over campagnes en plannen. Zo hopen we de woningen in de provincie Utrecht op weg te helpen naar een duurzame en aardgasvrije toekomst.

Natuur & Milieufederatie Utrecht

De natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) zet zich in voor een energieneutrale provincie. Dit doen we onder meer door gemeenten en bewonersinitiatieven te ondersteunen in het verduurzamen van woningen in de provincie Utrecht. De NMU koppelt partijen aan elkaar, organiseert seminars en uitwisselingen en traint energieambassadeurs om bewoners te adviseren over isolatie en andere besparingsmaatregelen. Meer weten? Neem dan contact op via info@nmu.nl of 030-256 73 50.

Wat voor bespaaracties vinden er plaats in de Utrechtse gemeenten?

Type acties

Uit een inventarisatie in februari 2021 onder 8 gemeenten/initiatieven blijkt dat de volgende acties het meeste uitgevoerd zijn. Ook een combinatie van acties is mogelijk.

- (Online) informatieavonden (7x)
- Waardebonnen energieadvies (6)
- Energicoachgesprekken (5)
- Waardebonnen kleine energiebesparende maatregelen (4)
- Collectieve inkoopactie zonnepanelen (4)
- Waardebonnen CV inregelen (4)
- Warmtescans (4)
- Led-actie (3)
- Energieboxen (2)
- Collectieve inkoopactie isolatie (2)
- Advies CV-optimalisatie (2)

- Energieadvies monumenten (1)
- Opzetten buurtinitiatief (1)
- Lokaal energieloket (1)

Meest succesvolle acties

Volgens de respondenten van deze inventarisatie waren onderstaande acties het meest succesvol. Het aantal keer dat de actie genoemd is en de door de respondenten genoemde redenen staan erachter:

- Collectieve inkoopactie (III) – veel deelnemers nemen grote stappen; ontzorgen
- Gratis energietassen (II) – leuk cadeau om te geven/krijgen
- LED-actie (II) – groot bereik; zorgt voor bekendheid lokaal initiatief
- Lokaal energieloket als adviespunt (II) – geeft continuïteit voor inwoners, toegankelijk
- Waardebonnen (II) – veel aangevraagd
- (Online) informatieavonden (II)
- Warmtescans – visueel

Criteria voor succesvolle bespaaracties

Het hoofddoel van een energie bespaaractie is uiteraard het zoveel mogelijk terugdringen van het energiegebruik. Dit kan met maatregelen die een grote energiebesparing opleveren, zoals woningisolatie, of aansluiting op een duurzame warmtebron. Maar ook met relatief kleine maatregelen kan veel bereikt worden, als er maar voldoende mensen aan meedoen.

Een succesvol RRE(W) programma bestaat vaak uit bespaaracties die elkaar aanvullen, zodat verschillende groepen bewoners met verschillende kenmerken en achtergronden er elk op hun eigen manier aan mee kunnen doen. Hieronder staat een aantal criteria waarnaar gekeken kan worden om te zien of een besparingsprogramma succesvol kan zijn.

- ▶ Daadwerkelijk gerealiseerde energiebesparing
- ▶ Aantal bereikte inwoners
- ▶ Bereiken van lastiger doelgroepen: gezinnen, mensen met kleine beurs, mensen die (nog) niet intrinsiek gemotiveerd zijn om energie te besparen
- ▶ Bewustwording en handelingsperspectief vervolgstappen energie besparen
- ▶ Bewustwording en handelingsperspectief aardgasvrij en duurzame warmte

- ▶ Stimuleren en professionaliseren lokale initiatieven om aan de slag te gaan met verduurzaming
- ▶ De bespaaractie zet bewoners aan om na te denken over de transitie naar een aardgasvrij woning.
- ▶ Bestrijding energie-armoede

Geleerde lessen

De belangrijkste lessen van bespaaracties in het kader van de RRE(W) in Utrechtse gemeenten zijn hier op een rij gezet. Wie een actie uitvoert, zal per gemeente verschillen. Goed overleg tussen gemeente, energie-initiatief en andere betrokkenen is hiervoor belangrijk. In groen lees je voorbeelden uit verschillende gemeenten ter inspiratie.

Zoek nieuwe doelgroepen

Begin met laagdrempelige acties

- Laat bewoners eerst kennismaken met laagdrempelige acties. Met een laagdrempelige actie, zoals gratis spaarlampen, een waardebon of een gratis energieadvies, bereik je nieuwe groepen mensen.

Houd nieuwe mensen vast

- Zorg dat je nieuwe mensen vasthoudt, bijv. door aanmelding op een nieuwsbrief, uitnodiging voor een bewonersavond, of lidmaatschap van bewonersinitiatief.
- Geef informatie over energiebesparing bij de laagdrempelige actie, of biedt een persoonlijk advies aan. Dat levert de meeste vervolgacties op. Energieambassadeurs kunnen hier een belangrijke rol in spelen.

Vraag mensen om hun mening

- Een enquête kan ook een eerste middel zijn om mensen te betrekken. Biedt ze bijvoorbeeld als bedankje een energiebox aan, of een gratis lidmaatschap van het bewonersinitiatief.

Moeilijke doelgroepen

- Om alle lagen van de samenleving te bereiken, zul je actief moeten inzetten op moeilijke doelgroepen, zoals gezinnen of jongeren. Bedenk acties die hen aanspreken.

Led-inruilactie geeft bekendheid energiewinkel en initiatief Mijn Groene Huis

Er stonden rijen voor de energiewinkel van [Mijn Groene Huis](#) in Zeist om werkende gloei en halogeenlampen in te ruilen voor ledlampen. Naast de energiebesparing van deze lampen, is het belangrijkste effect het kennismaken met de informatie in de winkel en het initiatief zelf. Dit maakt het laagdrempeliger voor mensen om terug te keren met vragen of deelname aan nieuwe acties om aan de slag te gaan met energiebesparing.

Junior Energiecoach Gezinsspel

In Wijk bij Duurstede wordt gewerkt aan activiteiten om specifiek de doelgroep 30-50 jaar te bereiken. Hiervoor wordt momenteel een spel ontwikkeld voor het hele gezin. In de herfst van 2021 wordt dit gelanceerd.

Swipocratie Duurzaam Wonen

De gemeenten Baarn, Soest en Zeist willen een breder publiek bereiken om hun woning te verduurzamen. Ze ontwikkelen hiervoor een toegankelijke online tool die in de herfst van 2021 van start moet gaan.

Gebruik een mix van online en offline communicatie

Digitale bijeenkomsten

- Digitale bijeenkomsten zijn geschikt voor het delen van informatie en het beantwoorden van vragen.
- Met digitale bijeenkomsten wordt makkelijker contact gelegd met de jongere generatie.
- Zorg voor een concreet en duidelijk onderwerp: bijvoorbeeld informatie over een inkoopactie.
- Zorg voor een telefoonnummer waar mensen terecht kunnen met technische problemen om aan de bijeenkomst deel te nemen, of plan een oefenmoment voor mensen die nieuw zijn met videobellen.
- Stuur een dag van tevoren een herinnering en (nogmaals) de link naar de bijeenkomst.
- Voor een groter bereik kan de gemeente een aparte uitnodigingsbrief versturen.

Zorg voor offline alternatieven

- Sommige doelgroepen, bijv. ouderen, kunnen met online acties lastig uit de voeten. Zorg voor een offline mogelijkheid. De lokale middenstand kan hier ook een rol in spelen, bijv. een bouwmarkt of kluswinkel. Zorg voor een telefoonnummer waar mensen terecht kunnen met vragen.

Brief door gemeente

- De gemeente kan een aparte brief sturen aan bewoners over een bewonersinitiatief voor energiebesparing. Hierdoor wint het initiatief aan vertrouwen en bereik je meer bewoners.
- Hou de brief helder en simpel.

Creëer bekendheid voor het lokale energie-initiatief

- Koppel diensten van het energie-initiatief aan de actie; biedt een bezoek van een energiecoach aan, een warmtescan, een nieuwsbrief.

Gebruik bestaande netwerken

- Sport, kerk, dorpsraad, wijkvereniging, kennissenkring, makelaar, etc. kunnen zorgen voor extra communicatie en bekendheid voor het bewonersinitiatief.

Bewonersavond over collectieve inkoopactie Soest had honderden deelnemers

[Energie Actief Soest](#) organiseerde samen met de gemeente een collectieve inkoopactie isolatie. Op de digitale bewonersavond wisten ze bijna 500 belangstellenden aan te trekken. In een filmpje heeft Energie Actief Soest zichzelf voorgesteld aan alle deelnemers, wat voor veel zichtbaarheid en nieuwe aanmeldingen voor energie- en warmtescans bij de vrijwillige energiecoaches heeft gezorgd. Een strakke organisatie en promotie en mooie koppeling van de actie met het initiatief lijkt de sleutel tot dit succes.

10x10x10 actie IJsselstein

Honderden ledlampen zijn in korte tijd verspreid door de 10x10x10 actie van [Klimaatneutraal IJsselstein](#). 10 mensen konden 10 ledlampen cadeau geven aan 10 mensen. Deze 10 konden vervolgens hetzelfde doen. Als een lopend vuurtje verspreid via de bestaande netwerken zo de actie onder inwoners.

Energieloket on tour in Wijk bij Duurstede

Het [energieloket van de Eigenwijkse Energie co-operatie](#) in Wijk bij Duurstede is een mooi voorbeeld hoe het lokale initiatief met vrijwilligers, een lokale professional, gemeente en andere partners samenwerkt. Zo hebben ze in de RRE-actie 'Energieloket on tour', energietassen samengesteld en deze met 13 energiecoaches langs maar liefst 250 deuren gebracht. Inwoners met vragen maken hierdoor direct kennis met het energieloket en kunnen een afspraak maken. De samenwerking tussen gemeente, lokale professional en vrijwilligers maakt deze actie mogelijk.

Werk samen

Ondersteuning door gemeente

- De gemeente kan de koppeling leggen met andere trajecten (bijv. transitievisie warmte). Ze kan ondersteuning bieden, bijv. op het gebied van communicatie. Bij de gemeenten kunnen ook direct kritische vragen binnenkomen.

Meerwaarde vrijwilligers

- Door de inzet van vrijwilligers groeit direct het bereik van een actie. Deze bewoners kennen bovendien de wensen en zorgen van bewoners. Een solide vrijwilligersbasis is essentieel voor de uitvoering, continuïteit en verbinding met volgende acties.

Zet een lokale professional in

- Het helpt flink als er budget is voor de inhuur van een lokale professional. Deze kan de projectleiding op zich nemen, het overzicht bewaren, en de vrijwilligers en gemeente werk uit handen nemen.

Maak deelname voor lage inkomens mogelijk

- Zorg dat mensen ook zónder voorfinanciering maatregelen kunnen nemen. Bijvoorbeeld door het aanbieden van een renteloze lening

Zet waardebonnen in

Online en offline

- Maak een webshop om dingen direct gratis te bestellen
- Cash-back voor grotere maatregelen zoals isolatie of zonnepanelen kan digitaal worden opgezet door bonnen of facturen te uploaden op een website.
- Maak afspraken met een lokale bouwmarkt om daar waardebonnen te kunnen verzilveren.
- Zorg voor een offline alternatief voor digitale waardebonnen en webshops, bijv. met papieren waardebonnen en lokale winkels.

Voorkom dat mensen buiten de boot vallen

- Wees helder over sluitingsdatum, maximum aantal deelnemers, aantal acties waar mensen tegelijk op kunnen inschrijven en andere beperkende voorwaarden.
- Als mensen reageren maar te laat zijn, of om een andere reden niet mee kunnen doen, krijgen ze een negatieve ervaring met energiebesparingsacties. Probeer de actie daarom zo in te richten dat je niemand hoeft teleur te stellen.

Ga de wijk in

Wijkacties

- Met voorbeeldwoningen kun je acties concreet maken. Bijv. een woning die geïsoleerd is, of bewoners die zonnepanelen hebben laten installeren.
- Koppel de actie aan wensen die in de wijk leven en die de sociale structuur versterken. Bijv. meer groen, duurzame mobiliteit, of een nieuwe speeltuin.
- Werk samen met een buurtvereniging.

Gezamenlijke acties

- Verken initiatieven voor gezamenlijke acties, zoals woningisolatie, duurzame warmte of de inkoop van zonnepanelen.

Warmtescans leiden tot whatsappgroepjes met burens in Veenendaal

Tijdens een warmtescan actie door de [gemeente Veenendaal](#) werden inwoners bij aanvraag gevraagd of hun burens ook graag een warmtescan wilden. Immers, als je toch in de straat bent kunnen er gemakkelijk van meerdere woningen warmtefoto's genomen worden. Dit bleek een groot succes: burens vormden naar aanleiding van de warmtefoto's whatsappgroepjes waarin de resultaten van de foto's ook onderling besproken kon worden. Een opmaat naar burens die samen actie ondernemen?

Collectieve inkoopactie zorgt voor nieuwe leden energiecoöperatie Utrechtse Heuvelrug

Bij een collectieve inkoopactie isolatie en zonnepanelen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug waren de lokale energiecoöperatie [Heuvelrug energie](#) en de energieambassadeurs nauw betrokken. In de brief naar inwoners werden zij genoemd en bij het aanmelden voor de informatieavond en/of de actie zelf konden mensen aanvinken dat zij lid wilden worden van Heuvelrug Energie, de nieuwsbrief wilden ontvangen of een energiecoachgesprek wilden. Het resulteerde in tientallen nieuwe leden, coaching gesprekken en veel naamsbekendheid. Kortom: meer mensen zijn aan de slag met verduurzaming en weten waar ze terecht kunnen als de actie afgelopen is.

Oktober 2021

Redactie: Sofie ten Have, Rolf Schipper

Natuur en Milieufederatie Utrecht

Arthur van Schendelstraat 600

3511 MJ Utrecht

www.nmu.nl

info@nmu.nl

030-256 73 50